

שקרא לשעירים שם, שאמר על האחד שהוא יהיה לה' ועל השני אמר שיהיה לעזאזל, אין השעירין נקבעים בכך אלא עושה עליהם גורל, ואם הגורל יהיה שונה מקריאת השם, הולכים אחר הגורל.

שיכול, אם לא היה כתוב "ועשאו חטאת", הייתי יכול לומר מקל וחומר שגם קריאת השם קובעת, שהלא דין הוא: ומה במקום שלא קדש הגורל, כגון בקרבנות הזבה והיולדת, שמביאים שני עופות, אחד לחטאת ואחד לעולה, ואם לקח שני גורלות שהיה כתוב על אחד מהן "חטאת" ועל השני "עולה" ושם אותם על העופות, לא נקבעו העופות בכך, אלא יכול לשנות אותם, בכל זאת, קדש השם, מאחר שקרא להם שם ואמר שזה יהיה חטאת וזה עולה אינו יכול לשנות את יעודם, מקום שקדש הגורל, בשעירי יום הכפורים, אינו דין שקדש השם? תלמוד לומר "ועשהו חטאת", ללמדך שרק הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת!

ומסקינן לקושיא: טעמא דכתב רחמנא "ועשהו חטאת", שממנו אנו לומדים שהתורה מיעטה בפירוש שהשם אינו עושה חטאת. הא לאו הכי, הוה דרשינן קל וחומר לרבות שהשם עושה חטאת, הרי שאפילו במקום שכתוב "חוקה" דרשינן קל וחומר. ואם כן למה לא נדרוש מקל וחומר לרבות עריפה בפרה אדומה?

ומתריצינן: אלא, מכאן אנו לומדים שעריפה אינה כשרה בפרה אדומה, כי מיעט רחמנא גבי עגלה ערופה, שכתוב בה "העגלה הערופה", ומיתור האות ה"א ד"הערופה" דרשינן: רק עגלה זאת כשרה בעריפה, ואין

כשרה. אם עשאה בעריפה, פסולה.

עגלה ערופה, אם עשאה בעריפה, כשרה. אם עשאה בשחיטה. פסולה.

נמצאת למד, כשר בפרה, פסול בעגלה. כשר בעגלה, פסול בפרה.

ודנה הגמרא: ותהא פרה כשרה בעריפה מקל וחומר: ומה עגלה, שלא הוכשרה בשחיטה, הוכשרה בעריפה. פרה, שהוכשרה בשחיטה, אינה דין שהוכשרה בעריפה?!

כד-א ומשינינן: אמר קרא בפרה אדומה "ושחט". וכמו כן נאמר בה "חוקה", שנאמר "זאת חוקת התורה". וכל מקום שנאמר "חוקה" אינו אלא לעכב, לומר לך, בשחיטה, אין. בעריפה, לא!

ומקשינן: וכי כל היכא דכתיב ביה "חוקה" לא דרשינן קל וחומר לרבות דינים נוספים על אלו הכתובים בענין, ולא אומרים שה"חוקה" נאמרה לגבי ענינים אחרים לומר שהם מעכבים, ולא לסתור את הקל וחומר?!

והא גבי יום הכפורים, דכתיב ביה "חוקה", ובכל זאת מצינו שהיה מקום לדרוש קל וחומר, לולי שהתורה מיעטה בפירוש שלא לדרוש את אותו הקל וחומר.

דתניא, כתיב [ויקרא ט] "ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה'", ולאחר מכן כתיב "והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה", ועשהו חטאת", ודרשינן מ"ועשהו חטאת", שדוקא הגורל הוא שעושה חטאת, ואין קריאת השם עושה חטאת! שאם לא הטיל עליהם גורלות אלא

אחרת כשרה בעריפה!

גמרא:

ודנה הגמרא: ותהא עגלה ערופה כשרה בשחיטה, מקל וחומר: ומה פרה אדומה, שלא הוכשרה בעריפה, כשרה בשחיטה. עגלה ערופה, שכשרה בעריפה אינו דין שהוכשרה בשחיטה?

ומשנינן: אמר קרא "וערפו העגלה". ומכך שחזר ושנה הכתוב, שהרי כבר כתוב "העגלה הערופה", למדנו שהעריפה היא לעיכובא. דהיינו, בעריפה, אין. בשחיטה לא!

מתניתין:

הכהנים כשרים לעבוד במקדש במשך כל ימי חייהם, ואינם נפסלים בגלל גילם.

כהנים בעלי מום פסולים לעבודה.

הלויים דינם הוא להיפך: המום אינו פוסל בהם לעבודה, ומאידך הם אינם כשרים לעבודה כל ימיהם [במשכן], אלא מגיל שלשים ועד גיל חמשים שנה בלבד.

נמצא, שהכשר בכהנים — פסול בלויים.

והכשר בלויים — פסול בכהנים.

תנו רבנן: כהנים — במומין פסולים. והיינו, שאם יש בהם מום הם נפסלין לעבודה, אבל בשנים — כשרים. שכל ימיהם כשרים הם לעבודה.

לויים — במומין כשרים. שהמום לא פוסל בהם, בשנים — פסולים! שאם הם פחות מבני שלשים או יותר מחמשים שנה הם פסולים לעבודה.

נמצא, שהכשר בכהנים פסול בלויים, והכשר בלויים פסול בכהנים

ודנה הגמרא: מנא הני מילי ששנים בכהנים ומומין בלויים אינם פוסלים?

דתנו רבנן: כתיב בפרשה שנאמר בה שהלויים נפסלין בשנים [במדבר ח] "זאת אשר ללויים" —

מה תלמוד לומר? כלומר, מה בא "זאת" למעט?

לפי שנאמר "ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה, ולא יעבוד עוד" (165) — למדנו מכאן ללויים שהשנים פוסלין בהם.

יכול יהיו גם מומין פוסלין בהם?

ודין הוא, מקל וחומר יש לנו ללמוד

שלשים ועד בן חמישים, שנתמנו אנשי "צבא העבודה" איש איש על עבודתו, ומגיל חמשים שנה חל הדין של "שוב מצבא העבודה", והיינו, שעל אף שהוא כשר עדיין לעבודה, וכדברי הכתוב "ושרת עם אחיו", שהוא רשאי להמשיך ולשרת עם אחיו, אך הוא אינו נכלל בצבא העבודה, שאין לו מינוי קבוע לשרות,

165. בחידושי מרן ר"ז הלוי על התורה כתב שנאמרו בכתוב הזה שני דברים: האחד, שמבן חמשים שנה והלאה נפסלים הלויים לעבודה למשא בכתף, וזהו "ולא יעבוד עוד", שהוא פסול מחמת הגיל. והשני, שגם לעבודת בני גרשון ומררי, שאינה עבודת משא, הם אינם ראויים כיון של"צבא העבודה" נמנו רק מבן

שנשאו הלויים את המשכן והיה צריך כח לנשיאתו, ולפיכך לא היו כשרים אלא כשנתמלא כחם, דהיינו מבין שלשים ועד בן חמשים. אבל, בשילה ובמקדש, שעבודת הלויים היתה רק להיות שוערים ולשורר, ולא היתה בהם עבודת משא, לא היו פוסלין בהם השנים.

והשתא הוינן במקראות האמורים בפרשת גיל הלויים:

כתוב אחד אומר בעבודת הלויים "מבן חמש ועשרים שנה ומעלה". ואילו מאידך, כתוב אחד אומר "מבן שלשים שנה".

אי אפשר לומר שלשים, שכבר נאמר כ"ה, ואי אפשר לומר כ"ה, שכבר נאמר שלשים?

הא כיצד יתישבו שני המקראות הללו?

תשובתך: מבן כ"ה שנה יבא הלוי ללמוד הלכות עבודה, ומבן שלשים יכנס לעבודה:

מכאן יש ללמוד, לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו חמש שנים, שלומד ושוכח, ששוב אינו רואה סימן ברכה. (166) שהרי הלויים לא עסקו בלימודם אלא חמש שנים.

רבי יוסי אומר: שלש שנים הוא פרק הזמן שאם לא ראה בו התלמיד סימן יפה ללימודיו שוב אינו רואה. שנאמר "ולגדלם — שנים שלש, וללמדם — ספר ולשוין כשרים".

שהמומין יפסלו בהם: ומה כהנים, שאין השנים פוסלין בהם, מומין פוסלין בהם. לויים, החמורים מהכהנים, בכך שהשנים פוסלין בהם, אינו דין שיהו מומין פוסלין בהם?

תלמוד לומר — "זאת אשר ללויים". ודרשינן מ"זאת", דמשמע שבא למעט — זאת ללויים, ואין אחרת ללויים. שמלבד הפסול של שנים האמור בפרשה, אין דבר אחר פוסל בהם.

יכול יהו הכהנים פסוליין בשנים?

והלא דין הוא: ומה לויים, שאין מומין פוסלין בהם, שנים פוסלין בהם. כהנים, החמורים מהם, שהמומין פוסלין בהם, אינו דין שיהו שנים פוסלין בהם?

תלמוד לומר — "אשר ללויים". דמשמע, ולא אשר לכהנים! שפסול השנים נאמר רק בלויים, ולא בכהנים.

יכול אף בשילה, ובית עולמים, במקדש שבירושלים, יהא בן, שהשנים יפסלו שם בלויים?

תלמוד לומר "מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה. כל הבא לעבוד עבודת עבודה ועבודת משא".

לא אמרתי שהשנים פוסלים בלויים אלא בזמן שהעבודה בכתף, דהיינו במשכן,

ותירץ, דאמרינן בקידושין כט ב, מי שאין לו די סיפוקו שילך הוא ובנו ללמוד, אלא או הוא או בנו, הרי אם בנו מסוגל להצליח בלימודו יותר ממנו, בנו קודם. וקאמר הכא שזמן הנסיון שינסה האדם לראות אם בנו ראוי לכך, הוא

אלא רק רשאי הוא להצטרף ולעבוד עם צבא העבודה הקבוע.

166. שלומד ומשכח. והקשה בהערות הגרי"ש למאי נפקא מינה? וכי מה יכול לעשות שמשכח.

ואידך, תנא קמא, אינו לומד מהפסוק הזה, משום דשאני לשון כשדים, דקליל, ולפיכך זמן לימודו אינו יותר משלש שנים, אך אין מכאן הוכחה לגבי לימוד התורה שהוא קשה, שגם אם לא הצליח בשלש שנים עדיין יתכן שיראה סימן יפה במשנתו לאחר מכן, עד שיעברו חמש שנים.

ואידך, רבי יוסי, שאינו לומד מהלויים, משום דשאני הלכות עבודה במשכן — דתקיפין. רבים הם (167) שיש להם ללמוד את סדר פירוק המשכן, והעמדת הקרשים והקרסים, והשירה על הקרבן בכלי ובפה, ולפיכך זמן הלימוד שלהם הוא חמש שנים. אבל בלימוד התורה אפשר להווכח בשלש שנים בלבד, שאם לא ראה בהם סימן יפה — שוב אינו רואה!

תנו רבנן: כהן — משיביא שתי שערות, שאז הוא נהיה ל"איש", ועד שיוזקין ולא יהיה בו כח, הרי הוא כשר לעבודה, ומומין פוסלין בו.

ואילו בן לוי — מבין שלשים ועד בן חמשים הרי הוא כשר לעבודה, ושנים פוסלין בו.

במה דברים אמורים שהשנים פוסלין בלויים, באהל מועד שבמדבר. אבל בשילה ובבית עולמים אין הלויים נפסלין אלא בקול, משהתקלקל הקול שלהם ואינם שרים כראוי.

אמר רבי יוסי: מאי קרא שנפסלים בקול?

ב-כד שנאמר [דברי הימים ב ה] "ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד", דמשמע שצריכים הלויים להנעים את קולם,

שיהיו נשמעים כולם כקול אחד.

שנינו בברייתא: כהן עד שיוזקין הרי הוא כשר לעבודה.

ודנה הגמרא: עד כמה, ממתי נחשב הכהן "לזקן" שיפסל לעבודה?

ומשנינן: אמר רבי אלעא אמר רבי חנינא: עד שירתת. שיהיו ידיו ורגליו רועדים מאין כח.

תנן התם [מקואות ח ד]: בעל קרי שטבל, ולא הטיל מים [מי רגלים] קודם שטבל — לכשיטיל מי רגלים אחר טבילתו, יהיה טמא. כי שמא נשאר בפי האמה מעט מהקרי, ויצא עכשיו עם מי הרגלים, ועל ידי כן הוא נטמא.

רבי יוסי אומר: רק בחולה או בזקן הרי הוא טמא כשלא הטיל מי רגלים לפני שטבל, אבל בילד, בצעיר שהוא בריא, הרי הוא טהור אפילו לא הטיל מי רגלים לפני הטבילה. לפי שמתחילה יצא כל הזרע, ולא נשאר כלום בפי האמה.

ודנה הגמרא: "ילד" עד כמה, עד מתי הוא נחשב כילד?

ומשנינן: אמר רבי אלעא אמר רבי חנינא: כל שעומד על רגלו אחת, וחולין מנעלו, ונועל מנעלו ברגל השניה התלויה באויר — עדיין נחשב הוא לילד לגבי הדין הזה.

אמרו עליו על רבי חנינא שהיה בן שמונים שנה, והיה עומד על רגלו אחת וחולין מנעלו